YASHIL IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (3)

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY · OpenAIRE · ROAD · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU · Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA · BASE · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL · Crossref

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.
3-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHGA QARATILGAN HAYOTIY TASHABBUSLAR 12
Muxiddin Kalonov

O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li

BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA 34
Abduvaxidov Farxod Tuychiyevich

O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 41
Bobonarova Kamola

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 47
Azizova Habiba Arslonovna

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI 56
Yusupova Dilbar Mirabidovna

КАРБОНОВЫЕ КРЕДИТЫ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА 61
Абдуллаева Зайнаб Руслановна

BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI 66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI 73
Ravshanjon Azimovich

O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI 80
Davidxodjayev Oybek Obidovich

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI 85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.

IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI 91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li

SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI 96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi

ESG INTEGRATION AND GREEN FINANCIAL ANALYSIS: A NEW METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE FINANCIAL SUSTAINABILITY 100
Erkin Temirovich Shodiev

THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION OF TOURISM IN UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT 105
Bekmurodov Bakhtiyor Farkhodovich

TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHDA OPTIMALLASHTIRISH ZARURATI VA YO'NALISHLARI 113
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AHOLI ISTE'MOL MADANIYATI VA MILLIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 118
Rustamov Sheroz Oblokulovich

ISHLAB CHIQARISH OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: KOBB–DOUGLAS MODELI ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLIL 123
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich

BARQAROR SHAHARSOZLIK RIVOJLANISHIGA ERISHISHDA QATTIQ CHIQINDILARNI KOMPLEKS BOSHQARISH 129
Firas Halawani, Feruza Insavalieva

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ КЛЮЧЕВЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СОГЛАШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ, В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ СТРАНАХ........ 139
Шафикова Луиза, Ойбек Камилов

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО УРОВНЯ И ПОТЕНЦИАЛА РОСТА 150
Омонтурдиева Диёра

YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISHDA DRONLARDAN FOYDALANISH........ 155
Matkarimov Mansur

YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORI MEXANIZMINING DASTAKLARI 161
Ziyodullayeva Gulasal Akmal qizi

СТРАТЕГИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ И УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА ПОСРЕДСТВОМ HR-БРЕНДИНГА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 167
Дониерова Фотимабону Алишер кизи

KAMBAG'ALLIKNI MONETAR VA KO'P O'LCHOVLI BAHOLASH METODOLOGIYASI ASOSIDA IQTISODIY O'SISH STRATEGIYALARINI KONSEPTUAL TAKOMILLASHTIRISH 173
Sotiboldiyev Asadbek Hasan o'g'li

QURILISH SANOATIDA RESURS TEJAMKOR ISHLAB CHIQARISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI........ 179
Utbasarov Doniyorjon Baxtiyorovich

KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI........ 188
Raximov Zafar Komilovich, Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o'g'li

MANAGING DIGITAL TRANSFORMATION IN PRIMARY HEALTHCARE: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW 192
Ashurova Sitora Xusnitdin qizi

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ПРОБЕЛЫ В УПРАВЛЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ ВОД В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ 197
Тиллахуджаев Аббосхон, Дилфуза Шакирова, Мухамедалиева Сайёра, Ойбек Камилов

JAHON ME'MORIY MEROSIDAN TURIZMDA FOYDALANISH: DOLZARB MUAMMOLAR, ZAMONAVIY YECHIMLAR VA ISTIQBOLLI TAKLIFLAR........ 208
Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

IMPROVING SALES PROMOTION STRATEGIES FOR UZBEK EXPORTERS IN DEVELOPING FOREIGN MARKETS........ 217
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Rustamova Madina Baxrom qizi

ENVIRONMENTAL DEGRADATION AND CARBON EMISSION: INTERCONNECTED LINKS WITH ECONOMIC GROWTH IN POST-SOVIET........ 222
Rajabova Malika Nuriddin qizi

NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA OID ILMIY QARASHLAR VA YONDASHUVLAR 230
Qosimova Gulyar Axmatovna

ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН 236
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ 239
Усманова Зумрад Исламовна

KIMYO SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORALARI 242
Muxammadiyeva Munira Zaynabutdinovna

QISHLOQ UY-JOY QURILISHIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARINING AHAMIYATI 248
Xannarov Komiljon Karimovich

TIBBIYOT MUASSASALARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA VAZIFALAR TAQSIMOTI TAMOYILLARI 253
Saidov Suhrob Shodmonovich

HUDUDIY IQTISODIY INTEGRATSIYA RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBASI VA MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI UCHUN AHAMIYATI 257
Akbarova Kamola Akmaljonovna

MOLIYAVIY TAHLIL AXBOROT BAZASINING KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIRI 263
Karimov Eminjon Gapardjonovich

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI 270
Shermatov Axror Abdixakimovich

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA ENERGIYA SAQLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 275
Ergash Bobobekov

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA ISLOM MOLIYASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 281
Yo'ldoshev Jamshid Nu'monovich

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 285
Qurbonova Rahima Jamshedovna

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI ISH O'RINLARINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI 290
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 297
Raximov Zikrullo Soyibjon o'g'li

RAQAMLI MUHITDA REKREATSION XIZMATLAR MARKETINGINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI 302
Usmanova Zumrad Islamovna

WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATIONAL SERVICES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS 306
Iskhakova Sarvar Ayubovna, Amriyeva Shahzoda Shukhratovna

BARQAROR TURIZMGA ERISHISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI 312
Baxtiyorov Javlon Fazliddin o'g'li

MEVA MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY TIZIMI 316
Yusufova Laylo G'ayrat qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AHOLISI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA QISHLOQ JOYLARINING BARQAROR RIVOJLANISHI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR........325
Yusufjonov Jahongir Ilxomjon o‘g‘li

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ФИЛОСОФИИ СТОИЦИЗМА И СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ СТРАТЕГИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВЗГЛЯДОВ МАРКА АВРЕЛИЯ И КОНЦЕПЦИИ СТРАТЕГИРОВАНИЯ ВЛАДИМИРА Л. КВИНТА........329
Норкулов Суннатбек Алишерович

O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH........335
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich

MAMLAKATIMIZDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA QULAY BIZNES MUHITINING TA’SIRI........341
Vahidova Gulhayyo Arzi qizi

O‘ZBEKISTONDA KICHIK VA O‘RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI BILAN TA’MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI........347
Raxmanova Ilmira Rustamovna

SAVDO KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MA’LUMOTLAR TAHLILI VA MAQSADLI MARKETINGDAN FOYDALANISH YO‘NALISHLARI........354
Toxirov Javlon Raximovich

MAXSUS IQTISODIY ZONALARNI TARKIBIY QISMLARI BO‘YICHA BAHOLASHNING MUHIM OMILLARI........361
Arslonov U. U.

RESURSLAR TA’MINOTI TIZIMINING TASHKILIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI........367
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi

JAHON SAVDO TASHKILOTI TAMOYILLARI ASOSIDA SOLIQ SIYOSATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI........373
Saitqulov Suxrob Shavkatovich

TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARNING KREDIT QOBILIYATINI BAHOLASH UCHUN SKORING MODELIDA SUN’IY INTELLEKTNI JORIY ETISHNING AHAMIYATI........380
Komiljon Karimov

OLIY TA’LIM VA AMALIYOT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI ASOSIDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI........386
Karimova Xurshida Raximovna

QO‘RIQLASH DEPARTAMENTIDA SOLIQ YUKLAMASINING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA’SIRI VA UNI ICHKI MOLIYAVIY NAZORAT HAMDA AUDIT NUQTAYI NAZARDAN TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI........390
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o‘g‘li

ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА И ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН........396
Ли Марина Рудольфовна

O‘ZBEKISTONDA YER RESURSLARINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA’SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH........402
Xoshimova Sevara Baxromovna

FARMATSEVTIKA IMPORT KOMPANIYALARIDA REKLAMA SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH: “SHINING IMPEX” AJ MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT........410
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna, Nurullayev Ilyosbek Xojiabdulla o‘g‘li

HUDUDIY IQTISODIY O‘SISHNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH........417
Turayev Baxtiyor Ergashevich

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO‘NALISHLARI........421
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDIYALARINING MOLIYAVIY NATIJALARGA TA'SIR KANALLARI VA ULARNI HISOBDA AKS ETTIRISH MASALALARI 427
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li

O'ZGARUVCHILAR O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNI REGRESSIYA MODELLARI ORQALI AMALIY TAHLILI 432
Sakiyeva Ozoda Batirovna, Xushvaqtova Dilfuza Ramazon qizi

INSON KAPITALIGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH 437
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASINI RIVOJLANTIRISH HAMDA BOZOR MUNOSABATLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 444
Khakimov Bekzod Ilhomjonovich

O'ZBEKISTONDA MADANIYAT VA SAN'AT TA'LIMI MUASSASALARINI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 453
Atabayeva Yulduz Baxtiyar qizi

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ В УЗБЕКИСТАНЕ 457
Ким Елена Радионовна

O'ZBEKISTONDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI BOSHQARUV SAMARADORLIGI: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 464
Abdurasulova Zarina Sayfiddin qizi

STRATEGIC MARKETING CAPABILITIES AND ENTERPRISE COMPETITIVENESS IN DIGITAL PLATFORM ECOSYSTEMS: A CONCEPTUAL SMPC MODEL FOR EMERGING MARKETS 471
Bakhtiyor Ruziev Eshmuminovich

ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ 477
Усманова Зумрад Исламовна

UGLEROD CHIQINDILARINI KAMAYTIRISHDA YASHIL INVESTITSIYALAR AHAMIYATINING NAZARIY ASOSLARI 480
Jumaniyozov Feruzbek Dilshod o'g'li, Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich, Majidov Jamoladdin Komoliddinovich

MEHMONXONA XO'JALIGI SUBEKTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 485
Gulomqodirova Ma'muraxon Saydumarxon qizi

QISHLOQ MANZILGOHLARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MOHIYATI VA NAZARIY JIHATLARI 492
Xusanova Sevara Shavkat qizi

QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION-INVESTITSION BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 499
Raxmatillo Mirolimovich Egamov

MOLIYAVIY HISOBOTNING KOMPILYATSIYASI BO'YICHA TOPSHIRIQLARNI BAJARISH TARTIBI 503
A.Z.Avlokulov

ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI, TASNIFLASH MEZONLARI VA SHAKLLARI 507
Ibragimov Aziz Turayevich

IJTIMOIY OMILLAR ASOSIDA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI 514
Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li

AVTOTRANSPORT XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI HAMDA ULARDA SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 521
Raximov Azamat Hamroqulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KO‘P QAVATLI UY-JOY OBYEKTLARI LOYIHASINI AMALGA OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 525
Xikmatov Xakimxon Xamzaevich, Xalilov Nimatillo, Fattoyev Orzujon Xudoyqul o‘g‘li

TIJORAT BANKLARINING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 530
Djumaniyazova Shaxnoza G‘afurdjanovna

MINTAQA SHAHARLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQARISH DARAJASI TAHLILI 535
Ne’matov Ne’matulla Erkinboyevich

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ: КАК СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ ФОРМИРУЮТ ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ 539
Убайдуллоева Сабрина Кодыровна

NAVOIY VILOYATIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH HOLATINING IQTISODIY TAHLILI 545
O‘roqov Mamurali Odil o‘g‘li

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISH VOSITASI SIFATIDA 551
Ramazonov Zafar Ulug‘bekovich

O‘ZBEKISTON VILOYATLARIDA TURISTIK XIZMATLAR EKSPORTINING BARQAROR DIVERSIFIKATSIYASI: HUDUDIY KONSENTRATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 555
Sayfullayeva Madina Sirojiddinovna

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI KREDITLASH MODELLARI VA ULARNI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 565
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich

JAHON IQTISODIYOTI GLOBALLASHUVINING HARAKATLANTIRUVCHI OMILLARI, BELGILARI VA SHAKLLARI 575
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna

DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: SUN’IY INTELLEKT VA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARINING QO‘LLANILISHI 579
Tilabov Nasrulla Tashmuratovich, Kustanbaeva Jansaya Marat qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: SUN'IY INTELLEKT VA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI

Tilabov Nasrulla Tashmuratovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, i.f.n.
Email: nasrullatilabov@gmail.com

Kustanbaeva Jansaya Marat qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Kechki ta'lim va magistratura fakulteti, DMXM-15
"Moliya" mutaxassisligi 2-kurs magistranti
Email: jansayakustanbaeva03@mail.com

Annotatsiya. Maqolada davlat moliyaviy boshqaruvida sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarini integratsiyalash masalalari ko'rib chiqildi. O'zbekistonning "Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasi" doirasida davlat moliyasini raqamlashtirish, budjet jarayonlarini avtomatlashtirish va moliyaviy shaffoflikni oshirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Xalqaro tajriba hamda O'zbekistonning raqamli fiskal boshqaruv tizimi qiyosiy tahlil qilinib, ilmiy xulosalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, blokcheyn, davlat moliyaviy boshqaruvi, raqamli transformatsiya, big data, fintech, fiskal barqarorlik.

Abstract. The article examines the integration of artificial intelligence and blockchain technologies in public financial management. Within Uzbekistan's "Strategy for AI Development until 2030", the possibilities of digitalizing public finances, automating budget processes, and increasing financial transparency are analyzed. International experience and Uzbekistan's digital fiscal management system are compared, and scientific conclusions are developed.

Key words: artificial intelligence, blockchain, public financial management, digital transformation, big data, fintech, fiscal stability.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы интеграции искусственного интеллекта и блокчейн-технологий в государственном финансовом управлении. В рамках «Стратегии развития ИИ до 2030 года» Узбекистана проанализированы возможности цифровизации госфинансов, автоматизации бюджетных процессов и повышения финансовой прозрачности. Проведен сравнительный анализ международного опыта и цифровой фискальной системы Узбекистана, разработаны научные выводы.

Ключевые слова: искусственный интеллект, блокчейн, государственное финансовое управление, цифровая трансформация, big data, финтех, фискальная стабильность.

KIRISH

So'nggi yillarda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi global iqtisodiyot hamda ijtimoiy hayotning deyarli barcha sohalariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasida raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalarini keng joriy etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktyabrdagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga

qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-358-son[1] qarori qabul qilindi va mamlakatimizda raqamli rivojlanishning yangi bosqichi boshlab berildi [4].

Mazkur ustuvor yo'nalishlar davlat moliyaviy boshqaruvi tizimini raqamlashtirish, budjet jarayonlarini avtomatlashtirish, moliyaviy ma'lumotlar tahlilini takomillashtirish hamda moliyaviy shaffoflikni oshirish uchun muhim institutsional asos bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, davlat moliyaviy boshqaruvi tizimida raqamli transformatsiyani ta'minlash jarayonida nafaqat sun'iy intellekt, balki blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish ham alohida ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur texnologiya davlat budjeti mablag'larining harakatini real vaqt rejimida kuzatish, moliyaviy operatsiyalar bo'yicha ma'lumotlarning o'zgarmasligini ta'minlash hamda budjet jarayonlarida ochiqlik va shaffoflik darajasini oshirish imkonini beradi [8]. Natijada, sun'iy intellekt asosida moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish va prognozlash jarayonlari blokcheyn texnologiyasi orqali shakllantiriladigan ishonchli ma'lumotlar bazasi bilan uyg'unlashib, davlat moliyaviy boshqaruvida raqamli, ma'lumotlarga asoslangan va shaffof boshqaruv modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

Blokcheyn texnologiyasi dastlab 2018–2022-yillar davomida asosan kriptovalyutalar sohasi bilan bog'liq holda rivojlangan bo'lsa, 2023–2025-yillarga kelib uning qo'llanish doirasi sezilarli darajada kengaydi. Hozirgi kunda blokcheyn nafaqat moliya tizimida, balki davlat boshqaruvi, logistika va ta'minot zanjiri, sog'liqni saqlash, ta'lim, energetika, ekologiya, elektron savdo hamda boshqa ko'plab sohalarda ishonchli axborot almashinuvi va shaffoflikni ta'minlovchi innovatsion texnologiya sifatida e'tirof etilmoqda. Jahon miqyosida ushbu texnologiyaga bo'lgan ehtiyoj yil sayin ortib bormoqda [6].

Tadqiqotlar ko'rsatadiki, 2023-yilda global blokcheyn bozori 17,5 milliard AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 28 milliard dollardan oshdi va 2025-yilda 42 milliard dollarga yetishi kutilmoqda. Bu yiliga o'rtacha 23–25 % o'sish sur'atini bildiradi. Shu bilan birga, markaziy banklar tomonidan raqamli valyutalar (CBDC) bo'yicha olib borilayotgan ishlar ham tezlashmoqda: 2023-yilda 114 ta davlat tadqiqotlar olib borgan bo'lsa, 2025-yilga kelib ularning soni 130 dan oshdi. Xitoy 2024-yilda raqamli yuanning savdo hajmini 2,3 trillion yuanga yetkazdi, Yevropa Ittifoqi esa 2025-yil boshida raqamli yevroning sinov loyihalarini kengaytirdi [2].

O'zbekiston Respublikasida blokcheyn texnologiyalarini rivojlantirishga strategik ahamiyat berilmoqda. 2024-yilda Toshkent shahrida faoliyatini boshlagan Blokcheyn Texnoparki mahalliy startap loyihalari uchun zamonaviy texnik infratuzilma va inkubatsiya xizmatlarini taqdim etmoqda. 2025-yildan boshlab esa davlat xizmatlari tizimlarida, jumladan, yer kadastri ma'lumotlarini boshqarish, avtomobil transport vositalarining ro'yxatini yuritish va elektron hujjatlar aylanishi sohalarida blokcheyn asosidagi yechimlar eksperimental tarzda qo'llanila boshlandi.

Shu bois, mazkur tadqiqot davlat moliyaviy boshqaruvini raqamli transformatsiya qilish jarayonida sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarini integratsiya etish, xalqaro raqamli fiskal boshqaruv yondashuvlariga moslashish hamda budjetni rejalashtirish, ijro etish va nazorat qilish jarayonlarida ushbu texnologiyalardan samarali foydalanish imkoniyatlarini ilmiy asosda o'rganishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonlik olimlar qarashlari: To'xtayev, A. (2021). "O'zbekiston davlat moliyasi va raqamli transformatsiya" nomli maqolasida davlat moliyasini boshqarishda raqamli texnologiyalarni joriy etish, xususan, budjet jarayonlari hamda davlat mablag'lari harakati shaffofligini ta'minlash imkoniyatlari mavjudligini asoslab bergan. Jumladan, Islomova, D. (2022). "Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy boshqaruvni modernizatsiya qilish yo'nalishlari" nomli maqolasida sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarini joriy etish orqali moliyaviy resurslarni boshqarish samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va moliyaviy operatsiyalar shaffofligini ta'minlash imkoniyatlari mavjudligini asoslab bergan. Shuningdek, Xayitov, B. (2025). "O'zbekistonda keyingi avlod valyuta operatsiyalari va integratsiyalashgan raqamli infratuzilmani rivojlantirish" nomli maqolasida valyuta operatsiyalarini takomillashtirishda blokcheyn va sun'iy intellektning o'rni tahlil qilingan.

Xorijiy olimlar qarashlari va xalqaro moliyaviy tashkilotlar xulosalari: Viswa Bharathy, A.M., Le, D.N. & Karthikeya, P. (2025). "Applications of Blockchain and Artificial Intelligence in Finance and Governance" nomli kitobida sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarining moliya va davlat boshqaruvidagi o'zaro ta'sirini keng qamrovli o'rganadi. Samah S. Kareem (2025). "FATE-Compliant ML Architecture with Blockchain-Verifiable Auditing" maqolasida FinTech sohasida adolatli va axloqiy sun'iy intellektni qo'llashga bag'ishlangan ushbu maqolada kredit risklarini modellashtirish uchun blokcheyn orqali tekshiriladigan audit tizimi taklif etilgan.

Adabiyotlar tahlili davlat moliyasini raqamlashtirish ichki islohotlar bilan birga xalqaro standartlarga moslashish, fintech yechimlari va global integratsiyani talab qilishini ko'rsatadi. Bu manbalar raqamli transformatsiyaning iqtisodiy, huquqiy va texnologik jihatlarini kompleks o'rganish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

1 https://lex.uz/docs/-7158604

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

1. Nazariy tahlil – davlat moliyaviy boshqaruvi, sun’iy intellekt va blokcheyn texnologiyalari bo‘yicha ilmiy manbalar o‘rganildi.
2. Empirik tahlil – 2020–2025-yillarda O‘zbekistonda raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonlari statistik ma’lumotlar asosida tahlil qilindi [4].
3. Qiyosiy tahlil – Estoniya, BAA va Nigeriya kabi mamlakatlarning davlat moliyasini raqamlashtirish tajribalari o‘rganildi.
4. Hujjatlar tahlili – O‘zbekiston Respublikasining sun’iy intellekt va blokcheyn texnologiyalariga oid normativ-huquqiy hujjatlari tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli transformatsiya va innovatsion texnologiyalarning davlat moliya boshqaruviga ta’sirini o‘rganish natijasida O‘zbekistonning sohalar bo‘yicha blokcheyn va AI tatbiqi darajasi tahlil qilinadi. Shu bilan birga, xalqaro tajribalar bilan solishtirish milliy tizimni modernizatsiya qilish va samaradorlikni oshirish imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi (1-jadval).

1-javdal. Raqamli transformatsiya bo‘yicha xalqaro tajribalar[2]

Mamlakat	Texnologiya	Qo‘llanish yo‘nalishi	Natija
Estoniya	Sun’iy intellekt, raqamli tizimlar	Elektron hukumat, budjet boshqaruvi	Davlat xizmatlari 100% raqamlashtirilgan
BAA	Blokcheyn	Davlat hujjat aylanishi	Hujjat aylanishi tezligi 70% oshgan
Nigeriya	Sun’iy intellekt	Soliq tizimi	Soliq tushumlari 15% oshgan
Singapur	AI va Big Data	Moliyaviy monitoring	Qaror qabul qilish tezligi 40% oshgan

1-jadval O‘zbekistonning raqamli fiskal boshqaruv tizimini xorijiy ilg‘or tajribalar bilan solishtirish imkonini beradi. Undan ko‘rinadiki, O‘zbekistonda GFMIS va elektron budjet tizimlari jadal joriy etilmoqda hamda real-time monitoring va AI asosidagi prognozlash tizimlarini yanada rivojlantirish imkoniyatlari kengaymoqda. OECD davlatlarida esa fiskal jarayonlar yuqori darajada raqamlashtirilgan va avtomatlashtirilgan nazorat keng qo‘llaniladi.

Soliq sohasida O‘zbekistonda elektron hisob-fakturalar va onlayn-kassa tizimlari samarali faoliyat yuritmoqda hamda risk-baholash va suptech vositalarini yanada takomillashtirish bo‘yicha imkoniyatlar shakllanmoqda. OECD mamlakatlarida esa AI va Big Data integratsiyasi soliq auditi samaradorligini oshirmoqda.

Umuman olganda, O‘zbekiston raqamli fiskal boshqaruvni faol modernizatsiya qilmoqda hamda avtomatlashtirish va AI asosidagi tizimlarni xalqaro tajribalar asosida rivojlantirish bosqichida turibdi. Shu bilan birga, GFMIS va elektron budjet tizimlari fiskal shaffoflik va budjet intizomini kuchaytirishga xizmat qilmoqda (2-jadval).

2-jadval. O‘zbekiston davlat xizmatlarida blokcheyn tatbiqi statistikasi[3]

Soha / Yo‘nalish	Tatbiq darajasi (%)	Afzalliklari	Cheklovlar / Takomillashtirish
Yer kadastri	25 %	Hujjatlar real vaqt rejimida kuzatiladi	Loyihalar pilot bosqichda
Transport (avtomobil ro‘yxati)	30 %	Transport ma’lumotlari shaffof va tez yangilanadi	To‘liq integratsiya yo‘q
Elektron hujjatlar	40 %	Hujjatlar aylanishi tezlashdi	AI monitoring cheklangan
Soliq tizimi	15 %	Soliq tushumlarini nazorat qilish imkoniyati oshdi	AI va Big Data vositalari kam qo‘llaniladi
Davlat moliyaviy boshqaruv (budjet)	20 %	Budjet mablag‘lari monitoringi yaxshilandi	Tatbiq cheklangan, pilot loyihalar

2 Manba: muallif tomonidan tayyorlangan.
3 Manba: muallif tomonidan tayyorlangan

2-jadval O'zbekistonda blokcheyn texnologiyasining sohalar bo'yicha tatbiq darajasini ko'rsatadi. Undan ko'rinadiki, yer kadastri, transport va elektron hujjatlar sohalarida blokcheyn pilot loyihalar sifatida muvaffaqiyatli joriy etilgan bo'lib, integratsiya darajasi 15–40 % atrofida shakllangan. Soliq va budjet tizimlarida esa tatbiq darajasini bosqichma-bosqich oshirish hamda avtomatlashtirilgan monitoring imkoniyatlarini kengaytirish ishlari amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, blokcheyn hujjat aylanishini tezlashtirish, shaffoflikni oshirish va budjet mablag'larini real vaqt rejimida nazorat qilish imkonini beradi. Bugungi kunda ko'plab loyihalar pilot bosqich orqali rivojlantirilmoqda, AI va Big Data bilan integratsiya hamda zamonaviy texnologik infratuzilmani yanada takomillashtirish bo'yicha istiqbolli imkoniyatlar shakllanmoqda.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston blokcheyn texnologiyasini sohalar bo'yicha tatbiq qilish borasida faoliyat olib bormoqda hamda tatbiq foizi va avtomatlashtirilgan monitoring darajasini global standartlarga mos ravishda rivojlantirish jarayonida. Shu bilan birga, pilot loyihalar va dastlabki tatbiqlar raqamli transformatsiya jarayonining muvaffaqiyatli boshlanishini ko'rsatadi, bu esa kelgusida blokcheynni kengaytirish va AI bilan integratsiya qilish uchun asos bo'ladi.

Tadqiqot natijalari O'zbekistonning raqamli fiskal boshqaruvi, blokcheyn hamda fintech Big Data integratsiyasining xalqaro tajribalar bilan solishtirilishini ko'rsatadi:

O'zbekiston: GFMIS va elektron budjet tizimlari bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Shu bilan birga, real-time monitoring tizimlari cheklangan, AI va Big Data vositalari fragmentar qo'llanilmoqda. Raqamli fiskal boshqaruvning avtomatlashtirilish darajasi 20–40 % oralig'ida bo'lib, tizimlar faqat ayrim pilot loyihalar orqali ishlaydi. Blokcheyn tatbiqi esa yer kadastri, transport va elektron hujjatlar sohalarida 15–40 % atrofida bo'lib, AI monitoring va suptech vositalari cheklangan.

Xalqaro tajriba (ilg'or davlatlar): Estoniya, Singapur va BAA kabi davlatlarda raqamli fiskal boshqaruv va blokcheyn texnologiyasi turli sohalarda keng joriy etilgan. Real-time monitoring 70–100 % darajada avtomatlashtirilgan, AI orqali soliq risklarini aniqlash 60–70 % darajada qo'llaniladi, Big Data esa barcha fiskal ma'lumotlarni yagona platformaga integratsiyalashgan. Ushbu tizimlar yordamida hujjatlar, budjet mablag'lari va soliq tushumlarini nazorat qilish sezilarli darajada soddalashtirilgan hamda shaffoflik darajasi oshirilgan.

Ushbu natijalar O'zbekiston uchun raqamli fiskal boshqaruvni kengaytirish, fintech, Big Data va blokcheyn texnologiyalarini integratsiya qilish hamda xalqaro ilg'or standartlarga moslashtirish zaruratini ilmiy asoslaydi. Xalqaro tajriba milliy strategiyani ishlab chiqish, real-time monitoring, AI va Big Data integratsiyasini samarali joriy etish hamda blokcheyn tatbiqini kengaytirish uchun aniq ko'rsatkichlar beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda GFMIS va elektron budjet tizimlari bosqichma-bosqich joriy etilmoqda hamda real vaqt monitoringi va sun'iy intellekt asosidagi prognozlash imkoniyatlarini yanada kengaytirish bo'yicha istiqbolli yo'nalishlar shakllanmoqda. Raqamli fiskal boshqaruvning avtomatlashtirilish darajasi izchil rivojlanib borayotgan bo'lib, xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonlari amalga oshirilmoqda.

Shu asosda quyidagi xulosalar shakllanadi: normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, blokcheyn asosidagi yagona platformani joriy etish, sun'iy intellekt va Big Data asosida moliyaviy risklarni prognozlashni rivojlantirish, ilg'or xorijiy tajribalarni milliy sharoitga moslashtirish hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Umuman olganda, sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarini davlat moliyaviy boshqaruviga integratsiyalash moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, budjet mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirish, risklarni kamaytirish va mamlakatning xalqaro moliyaviy mavqeini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan raqamli transformatsiya esa barqaror iqtisodiy o'sish va moliyaviy mustahkamlikni ta'minlashning muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Allen, F. & Carletti, E. (2021). “Fintech and Public Debt Markets.” Journal of Financial Economics, 141(2), 349–365.
2. Arner, D. W., Barberis, J., & Buckley, R. (2020). “FinTech, RegTech and the Reconceptualisation of Financial Regulation.” Northwestern Journal of International Law &Business, 40(3), 643–683. https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njilb/vol40/iss3/6.
3. Bossone, B., & Natarajan, H. (2021). “Digital Finance and Public Debt Management: Challenges and Opportunities.” World Bank Policy Research Working Paper, No. 9803. https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/36492.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktyabrdagi “Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PQ-358-son qarori // URL: https://lex.uz/docs/-7158604
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020-yildagi “Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son Farmoni // URL: https://lex.uz/ru/docs/-5030957

6. IMF (2021). Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries. Washington, D.C.: IMF Publishing. https://www.imf.org/en/Publications/Debt-Sustainability-Framework.
7. Islomova, D. (2022). "Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy boshqaruvni modernizatsiya qilish yo'nalishlari." moliyajurnali.uz 6(1), 21–34.
8. OECD (2020). Sovereign Debt Management Guidelines. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264281663-en
9. To'xtayev, B. (2021). "O'zbekiston davlat moliyasi va raqamli transformatsiya." Moliyaviy tadqiqotlar jurnali, 4(2), 60–72.
10. Xojiboqiyeva (2024). "Raqamli transformatsiya davrida moliyaviy tizimning yangi trendlari" 6(1), 21–34.
11. Samah S. Kareem (2025). "FATE-Compliant ML Architecture with Blockchain-Verifiable Auditing Emerging Markets Review, 52, 100867.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir oʻgʻli

2026. № 5 (3)

© Materiallar koʻchirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna boʻlishingiz mumkin. Obuna boʻlgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga toʻlov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida joʻnatishingizni soʻraymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga joʻnatamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulugʻbek tumani
Kumushkon koʻchasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz